

נרות שבת - משניות

חזק ראון: לא תבערו אש בכל משבתותיכם

נכתוב על הלוח את הפסוק הבא:

לא תבערו אש בכל משבתותיכם....

שמות, לה, ב-ג

על מה הוא נאמר?

מה הסיבה לציווי הזה?

אם ישנם תנכ"ים בכיתה חפשו את הפסוק במקומו אם לא, המורה יכולה לפתוח תנ" או לתת לתלמיד לחפש עבור כולם: לאיזה יום מתייחס הפסוק?

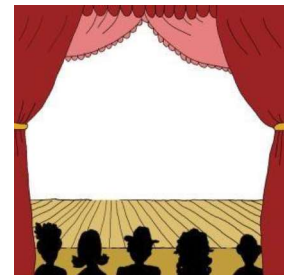
לא תבערו אש בכל משבתותיכם ביום השבת.

שמות, לה, ב-ג

נסו לחשוב על הימים שלפני המצאת החשמל, המנורות, כיצד תיראה השבת של אדם שאסור לו להדליק אש? כיצד תיראה ארוחת ערב שישי? איזה טעם יהיה לארוחה שלא חוממה? כיצד ייראה פינוי השולחן שאחרי הארוחה? מה תעשה המשפחה אחרי האוכל? כיצד ירגישו בני הבית בלילות החורף כשהחמום היחיד הוא באמצעות תנור עצים?

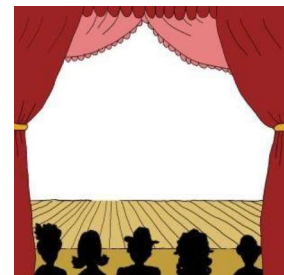
המחלה ראילה: *pein*

כדי להפוך את השיעור לחווייתי כדאי לבקש מהילדים להמחזי את הסיטואציה שתוארה כאן. נחלק את הכיתה לקבוצות. בכל קבוצה תהיה משפחה אחרת: משפחה עם תינוק. משפחה עם כלב. משפחה שמגיעים אליה אורחים בערב שבת וכו'. מה יעשו בלי אש ובלי אור? כיצד יתנהל יום השישי?

המחלה שנייה: *טכסו צנה*

חז"ל התיישבו לישיבה וחשבו: כיצד ניתן לקיים את האיסור מהתורה האוסר על הדלקת אש בשבת ועדיין להפוך את לילות שבת לערבים נעימים ולא כאלה שבהם ירבו המריבות, הכלים נשברים והליכה מוקדמת לישון מחוסר מעש... (שחזרו את הישיבה בבית המדרש, ביום ראשון בבוקר אחרי שבת...)

תוכלו להוסיף להמחזה השנייה: החכמים נזכרו בפסוק הבא:

וקראת לשבת ענג

(ישעיה פרק נח, 13-14)

- מהו עונג?
- על מה אנחנו מתענגים?
- האם שבת בשבילנו היא עונג?
- מה הופך אותה לעונג?
- כיצד לדעתכם ניסו חז"ל להפוך את יום השבת ליום של עונג?

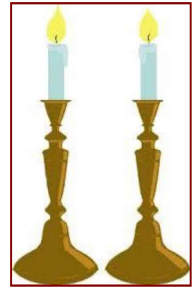
הנה את הצעות חז"ל ל"צונד שבת" ואת אלו של התלמוד: במה ההצעות דומות ובמה הן שונות?

הצעות חז"ל ל"צונד שבת":

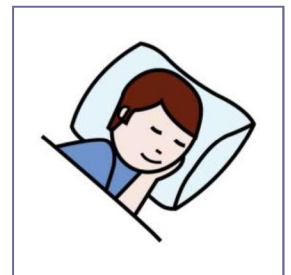
אכילה ושתייה: ציווי לאכול מאכלים מיוחדים לשבת יקרים מהרגיל או שונים מהרגיל.
שינה: מצווה לישון היטב בשבת ולא להחמיץ שעות שינה
לימוד תורה: חז"ל ראו בזה עונג, האם גם עבורכם זה עונג? מה יכול להפוך את לימוד התורה לכוזה?
הדלקת נרות שבת: שימו לב לדברי רש"י: "שבני ביתו מצטערין לישיב בחושך" (רש"י, שבת, כ"ג ע"ב) או לדברי חכם אחר שאמר: "שבמקום שאין בו נר אין שלום לפי שאדם הולך בחושך ונכשל ואז כועס על בני ביתו" (כלבו, ל"ו)

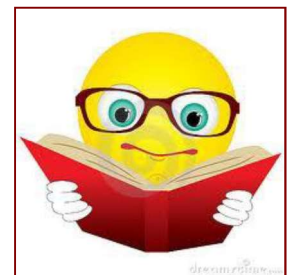
חלק שלישי: סיכום הק"ץ עבורך

כתבו מהן הצעות חז"ל להפיכת שבת ליום של עונג וכיצד זה אמור לקרות:

הוסיפו כאן כמה רעיונות משלכם, איך להפוך את השבת ליום של עונג?

כצת העו את הנײמוקײט e חזײל e הנײמוקײט האופײצײט השײר eפנײכט

נרות שבת / מילים: יעקב רימון / לחן: ניסן כהן-מלמד

נרות שבת, נרות שבת,
נרות של אור וטהר
בכל פנה בכל נוה
יפיצו גיל וזהר.
שבת שלום, שבת שלום
שבת שלום ומברך.

נרות שבת, נרות שבת,
נרות של אור וננה
נא פזרו נא כל צל מפה
מלאו הליל אד ננה!
שבת שלום, שבת שלום
שבת שלום ומברך.

נרות שבת, נרות שבת
בבכי לאמי לואטת,
הוי, בזכותכם נבוא גואל
לעם ולמוקדת.
שבת שלום, שבת שלום
שבת שלום ומברך.

השיר נדפס לראשונה ב"הבוקר לילדים" כרך ה', חוברת 45, 29.4.1944, ושוב ב"הצופה לילדים" כרך א' חוברת 5, 20.3.1947.

- אילו נימוקים להדלקת נרות מופיעים בשיר? 🍀
- במה הם דומים ובמה הם שונים מהנימוקים של חז"ל? 🍀
- כיצד יתכן שבכל תקופה נוספת משמעות אחרת להדלקת הנרות? האם הנימוקים של חז"ל לא מספיקים? 🍀
- האם אתם יכולים לחשוב על נימוקים נוספים להדלקת נרות שבת? 🍀

רעו - eיחה בכיתה:

- היכן ומתי ראיתי / הדלקתי / השתתפתי בהדלקת נרות שבת? 🍀
- מה זה מסמל עבורי? 🍀

חלק רביעי: אבל מה עם האיסור להדליק אש בשבת???

"לא תבערו אש"...

ולא יהיה רשאי להדליק לו נר (למאור)?

או להטמין לו את החמין (לחמם את המזון)?

או לעשות לו מדורה? (לחימום הבית)?

תלמוד לומר: "לא תבערו אש בכל משבותיכם ביום השבת"

ביום השבת אין אתה מבעיר,

אבל אתה מבעיר מערב שבת לשבת."

מכילתא דרבי ישמעאל, ויקהל, פרשה אי

למורה: היום זה נראה לנו ברור מאליו שהאסור להדליק אש בשבת הוא רק במהלך השבת אבל זהו חידוש של חז"ל, ניתן היה בקלות להבין את הפסוק כפשוטו: איסור לקיומה של אש במרחב האישי והציבורי במהלך השבת (וכפי שמבינות את הפסוק קבוצות מקורבות ליהדות עד היום כגון השומרונים או הקראים האוכלים מאכלים קרים בשבת) חז"ל התירו הדלקה מבעוד מועד: של התנור (או הפלטה), של נרות למאור או אפילו של תנור חימום בתנאי שידלקו לפני כניסת השבת ולא יכובו עד ליציאתה (אלא אם כן נכבו מעצמם).

ולסיכום ניתן ללמוד את הקטע הבא:

הדלקת נר בשבת - חובה מדברי סופרים,

מפני שהיא ראש לכל עונג

שאין עונג בלא אורה...

המאירי, בית הבחירה, שבת, כ"ב ע"ב

מה פשר המילים "ראש לכל תענוג"?

האם זה כך גם עבורכם?

האם יש לכם ימים יותר "כיפיים" משבת?

חלק חמישי: הדלקת נרות שבת

ראינו בדף העבודה שבכל תקופה נוספו לנרות השבת נימוקים שונים להדלקתם ונוספה להם גם אמירת הברכה שלפניכם:

בָּרוּךְ אַתָּה ה'
אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל שַׁבָּת.

האם הברכה הזאת דומה לברכות אחרות שאתם מכירים? ובמה היא שונה מהן?
על מה אנחנו מברכים בברכות המתחילות במילים: "בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ.... "

היכן שמעתם את הברכה הזאת?

מי אומר אותה בביתכם (או בבתיים בהם שמעתם אותה)?

למורה: שאלה אחרונה זו היא בגדר הקדמה לשיעור הבא שיעסוק במסורות ובמנהגים
סביב הדלקת נרות השבת וניתן לתת אחריה את המשימה לקראת השיעור הבא.